

## Slovenska Krajina

Vsa letošnja 6. številka neodvisnega tednika „Slovenija“ je posvečena naši Slovenski Krajini. Kolikor se morem spominjati, nisem doslej v naših revijah in časopisih izza prevrata, izza dne 12. avgusta leta 1919., ko je bila Slovenska Krajina združena z ostalo Slovenijo, nikjer našel načetega vprašanja Slovenske Krajine tako pravilno in v jedro zadeto kakor v tej številki „Slovenije“. Brezobzirno, jasno in pravilno zastavljata problem Slovenske Krajine in podajata za nas vse klavrn obračun dosedanjega dela zlasti uvodni članek: „Revindikacija Slovenske Krajine“, podpisan s psevdonimom „Prišlek“, pa razmišljanje znanega mladega pisatelja iz Slovenske Krajine Miška Kranjca, naslovljeno: „Politična in narodna vzgoja prekmurskih Slovencev.“

Petnajst let je bilo treba, da smo se dodobra zavedeli svojega zunanjepolitično naivnega ravnanja, ko je stala na kocki določitev meja med nami in Italijo; petnajst let smo potrebovali, da se danes bijemo po glavi in preklinjamo svojo gorostasno nezrelost, ki nam je tako klavrn zapravila in zafrčkala Koroško. Kasna so ta spoznanja, kasna ugotovitev naše politične nezrelosti in neizšolanosti, a videti je, da še ne dovolj močna, še premalo živa in prodorna, ker bi drugače ne bili penajst let pustili Slovenske Krajine, da je životarila, kakor je vedela in znala, da se ni aktivno pridružila naši narodni enoti, da nam je ostala tuja, mi pa do nje hladni, nerazumevaajoči in brezbrizni. In tu, ko gre za duhovni in ekonomski prerod edine pokrajine, ki jo je Slovenija pridobila z mirovnimi pogodbami, ne velja opravičilo državnih meja. Če bi bilo v nas res kaj političnega smisla za aktivno, enotno slovensko politiko, bi bili morali takoj po prevratu spoznati, da je Slovenska Krajina na novo pridobljena dežela, ki so jo stoletja zaslužjenosti madžarskemu kapitalu odtujila naši duhovnosti; uvideti bi bili morali, da je treba na političnem, prosvetnem, gospodarskem in socialnem polju zastaviti vse sile, da postane Slovenska Krajina res naša, da bi v njenem življenju začutili isti utrip kakor povsod v Sloveniji. A storili nismo ničesar in ta neodpušljiva, klavrna brezbriznost je slabo spričevalo za naše politične in organizatorične zmožnosti. Biti dober, pikolovski in nesamostojen podrejen uradnik še zdaleka ne pomeni biti resničen, nadpovprečen organizator, kaj šele politični organizator! Francija posilja v svoje drugorodne kolonije, v Maroko na pr., nekega Lyauteya, morda najbistrejšega političnega organizatorja, kar jih premore; pod njegovim enotnim in genialnim vodstvom se je ta tuja dežela v nekaj letih spremenila v eno najbolj cvetočih francoskih provinc. Kakšno nadpovprečno, organizatorsko in politično visoko nadarjeno osebnost smo mi poslali v našo Krajino, da nam jo duhovno vrne in pridobi za razmah našega življenja? Nikogar nismo poslali, razen tistih uradnikov, ki jih je proti njihovi volji namestil v Krajini Belgrad in ki so v Krajini videli „kazensko kolonijo“. Taki smo, potem pa tožimo, da se nam slabo godi. In tu ni izvzet nihče, tudi ne bivša naša najmočnejša politična stranka, ki je v časih še razmeroma dovolj velike politične samostojnosti sedela v Sloveniji na vladnih mestih in ni niti spoznala važnosti problema Slovenske Krajine, kaj šele, da bi bila kaj uspelega ukrenila.

Zato nam že sam ta nerešeni problem Slovenske Krajine zadaja takoj kopico drugih problemov, ki jih bomo morali prej ali slej rešiti, če bomo hoteli kot narod odgovorno živeti in ne brezbrizno životariti in propadati. Inteligenca, ki je petnajst let prihajala iz starih pokrajin v Krajino, nima pokazati skoro nobenih uspehov: torej problem slovenske elite in preko njega problem slovenske vzgoje. V Slo-

vensko Krajino smo zanesli le stari, jalovi spor med „liberalci“ in „klerikalci“, nismo pa znali priti v imenu enotnega slovenskega naroda in njegove kulture, niti „nismo hoteli potrkatiti na oni nezmotljivi čut, ki pravi Prekmurcu, da je Slovenec.“ Torej problem enotne slovenske politične in kulturne zavesti, problem potov in metod, kako preko strankarskih in svetovnonazornih razlik utrditi v vsakomur, zlasti pa še v eliti neomajno zavest, da je predvsem član slovenskega naroda in kot tak celokupnemu narodu odgovoren za svoje dejanje in nehanje. Tako pa smo v Slovensko Krajino „prišli v imenu državne organizacije, ki pa je sama na sebi vedno mrzel stroj, civilizatoričen sicer, a ne kulturnen in zaradi tega nesposoben, sejati življenje v svežo, kipečo grudo Slovenske Krajine“. („Prišlek“). Da bi nam vsaj že enkrat hasnila in nas izpametovala ugotovitev Prekmurca pisatelja Kranjca, „da slovenski uradnik, slovenski inteligent ni bil pripravljen za svoje kulturno poslanstvo, najmanj pa v takem pravcu, kot bi bilo potrebno v smislu slovenske kulture, ki kot taka ni ne ‚klerikalna‘ ne ‚liberalna‘. S. L e b e n.

## „Eros“, - lepotnemu instinktu „Božanstvo“

Kakor daleč nazaj v davnino sega sled življenja, se dá slediti lepotni instinkt. Nahaja se pri najprimitivnejši kulturni stopnji; pri živali, dà, celo pri prirodi. Je zavesten ali podzavesten; ustreza temu ali onemu namenu. Lepotiči človeka samega, njegovo okolico, — pozitivno ali pa negativno, — je pogónska sila! — Pogónska sila, ki je „elementarna“, je neodvisna od kultiviranosti; odvisna je od urójene obdarjenosti!

Kako se udejstvuje in izživlja? ...

Pojem „lepote“, kot neposredna posledica — „lepotnega instinkta“ je le najširša podlaga za dojemanje „lepote“. — „Lepotni instinkt“ je od nadmoči veselstva podan lagodno blažilno sredstvo, morda celó — vsem bitjem stvarstva —! Priroda se podreja „nadprirodnemu“ lepotnemu zakonu in se spreminja iz jutra v dan, iz dneva v noč, iz noči v jutro, — iz enega letnega časa v drugega ...

To presnavljanje narave se vrši ob ohranitvi posebne svojevrstnosti, bodisi elementarnega, rastlinskega, živalskega ali človeškega bitja; se vrši oprto bodisi na skoro zavestno, bodisi na skoro ali docela podzavestno nagonsko privlačnost, na ugajanje lepotnemu instinktu. Urejeno je takó, da se vrši po zakonih stvarine, časa ali okolice in je po večini skoro izključno „nestvariteljsko“ — re-produktivno! — Reproduktivno zategadelj, ker se presnavljanje vrši — s „ponavljanjem“ oblik in v skoro že vnaprej določenih mejah!

„Pojem „lepote“, kakor si ga je izoblikoval človek, ki naj s skladnostjo ustreza in nudi ugodje njegovemu lepotnemu instinktu, — velja v območju telesne bitnosti, „naturnosti“. Usvojil si je človeško telo kot najvišjo popolnost — „ideal“ stvarstva. Ne zadovolji ga pa povsem telo kot táko! — Prične ga zaljšati, tetovirati, ali ga v njegovi sestavi in na površinsko krepiti! Sestav se pri likovnem tvorjenju vzpne, mišičje nabrékne do skrajno možne in v tistem času logično verjetne meje —, in površinsko razgiblje ogenj in hlad, bolečino in balzam —. Zaživi, Golem —, življenje trenutja, pod žezlom „Božanstva Erosa“!

Phidij mu je prvi dopustil v svoji tvorbi nadoblast nad božanstvom paganskega Olimpijskega Zeusa, — ko mu je dal življenje takega trenutja!

Gledam pred seboj v duhu poslej linijo vrhov likovne tvornosti do impresionizma —.